1870. II. évfolyam. 57. szám. Kedd, márczius 22.

Előfizetési árak:
Helyben és postán küldve:
Egy évre 10 frt. Félév re 5frt.
Három hóra 2 frt 50 kr.
Egyes szám 10 kr.
Előfizetési pénz s minden közlemény: Főpiacz Vecsey-ház földszint a szerkesztőséghez bérmentve küldendők.
Hirdetési dij:
5 hasábos petit sorért **5 kr.**

DEBRECZEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAP.

Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

Nyilttéren megjelenő közlemény 5 hasábos sora **15 kr.**
Nagyobb terjedelmü, mint szinte több izbeli hirdetések alku szerint a *legolcsóbb árért.*
Bélyegdij: Minden beigtatásért külön **30 kr.**
Előfizethetni helyben: *Telegdi K. Lajos* és *Csáthy Károly* könyvkereskedésében s a szerkesztőségnél. — Egyébütt a postahivatalok utján.

A honvédsegélyezési ügy körül eljárásban öszhangzás kell!

⊙) Kossuth Lajos gyujtó szavára megindult, országszerte, az adakozás az 184⁸/₉-ki honvédrokkantak s özvegyeik javára.

Mint minden nagyobb érdekü ügyben, mely a népet közelebbről illeti, ugy e téren is a polgári középosztály részvéte, áldozatkészsége, hazafisága járt legelől jó példával.

Ezer, meg ezer helyen gyüjtik a pénzt a nemes czélra.

S még több ezer helyről viszik jó szivvel az áldozatfilléreket a hazafiság oltárára!

A kunyhók szegény lakóitól, föl, egészen a paloták uraiig, elterjedt az adakozás-vágy, — bár talán különböző indokokból.

Láttuk az országgyülési megkapó jelenetet, midőn gr. Andrássy Gyula ministerelnök, nem tartóztathatta magát, hogy részt vegyen a hangyamunkában, mely a roppant épület letett alapjára rásegiti a tetőzetet!

Elhallgatott a gúny szava; a részvétlenség közönye összesugorodott; a politikai fegyelem megbomlott; a diplomatai bölcseség elnémult a merev ajkakon; nem tartatott többé kormányképtelenség, vagy hivatalvesztés jeléül, ha valaki a nemzet ügyeért vérzettek számára megnyitja jószivét!

Az „egy akol, egy pásztor“ időszakának bekövetkeztét lehete sejteni; mert már senki sem szégyelt többé: jóltenni azokkal, kik mindenüket áldozták a hazaért! —

Annyi hazafiui áldozatnak, mely maig is folyvást nyilatkozik a meg nem szünő részvétben, nem szabad hatás nélkül maradni!

Ezerek, meg ezerek adományainak, kell, hogy sikere legyen! —

Van azonban egy baj, mi aggodalmat költ e nagyszerü ügyben, melyet mindenki eredményre kiván vezetni!

N i n c s ö s z h a n g z á s a z e l j á r á s b a n !

Egyik helyen m e n h á z r a, gyüjtenek; másutt a rokkant honvédek, ezek özvegyei s árvái javára; ismét más helyen a kettős czélt összefogják.

Az adakozó nem sajnálja filléreit; csakhogy a szent ügy elősegitése b i z t o s i t v a l e g y e n !

Már a gyüjtési s adakozási k ü l ö n b ö z ő irányok nem zsibbasztják-e meg a honvédügy körüli tevékenység erejét? . . .

De meg, van-e összekötő kapocs, mely a sokfelé indult irányzatokat összefoglalja ? !

Van-e ezen országos ügyben az ország tekintélyével felruházott közeg, mely a honvédügy czélszerü segélyezésének kérdését nyilvánosságra hozza, a terveket meghányásvetés alá terjeszsze, — vagy amely döntsön a teendők emez, vagy amaz ágára nézve ?

Van-e az ország tekintélyével biró országos közeg, mely az a d o m á n y o z á s o k a t e g y e s i t s e; — s addig, mig pénzkiadások nem szükségeltetnek, a begyült összegeket k a m a t o z t a s s a ? !

Kit jelölt ki a közbizalom, hogy az ezen országos ügy körüli eljárás fonalát megindítsa, s összeszője ? !

S nem tévesztetik-e el a nagyszerü czél, ha ö s s z e t a r t ó e r ő h i á n y z i k ? !

Fájdalom, hogy kormányunk akadályozta a törvényhozást, ezen ügynek országos ótalom alá vételében!

De megállhat-e tovább is a kormány azon merev ellenzési téren; midőn épen a kormány elnöke is adózott a nemzeti ügynek, az országházban, országos ülésben, — társodalmi segélynyujtás czége alatt ! ?

Elviselhető volna-e, hogy annyi sok áldozat a nemes ügy javára, kivánt eredmény nélkül maradjon, vagy épen veszélyeztetve legyen ? !

Nem-e az erkölcsi felelősség roppant sulya nehezednék a kormányra, mely a hazafiui áldozatok tönkrejutását, vagy czéltalan elfecséreltetését, behunyt szemmel tudná nézni ? !

Bármint ellenezte is a kormány az 184⁸/₉-ki honvédügynek a törvényhozás védelme alá helyezését : n e m t é r h e t t ö b b é k i a kötelesség elől, hogy ezen o r s z á g o s ügyben megindult nagyszerü előhaladás czétját s az e czél elérésére szolgáló eszközöket, vagy legalább az ó v ó r e n d s z a b á l y o k iránti javaslatát országgyülés elé terjeszsze !

Félre nem érthető az ország népének irányzata, mely a honvédsegélyezési ügyet országossá kivánja tétetni !

Nincs itt többé helye a kislelkü politikai felfogásnak, diplomatai érzelem-fukarkodásnak, sem a hiúságnak, sem a közönyösségnek!

Az elutasithatlan **k ö t e l e s s é g** parancsszava diktálja, hogy itt a kormánynak t e n n i kell.

Mert a mulasztás hiba, hibánál több: vétek volna! . . .

Vigye a kormány a törvényhozás elé a megalakult körülmények, a kétségtelen tények állását.

Mondja meg, hogy a nemzet, társodalmi uton, ezereket, meg ezereket áldozott, midőn igen szegény volt, a honvédsegélyezési ügyre.

A m e g l e t t dolgokat nemlettekké tenni nem lehet ! —

Javasolja a kormány, hogy h a t á r o z z o n a z o r s z á g g y ü l é s a z a d o m á n y o k e g y e s i t é s e, e g y ü t t e s k e z e l é s e, k a m a t o z t a t á s a, — é s a h o n v é d s e g é l y e z é s i ü g y b e n ö s z h a n g z a t o s e l j á r á s m e g á l l a p i t á s a i r á n t !

Különben a mulasztás felelőssége terhében is osztoznia k e l l !

Debreczen sz. k. város tanácsának felterjesztése a belügyministeriumhoz az árvatartó pénztár ügyében.

N a g y m é l t ó s á g u m a g y a r k i r á l y i B e l ü g y m i n i s t e r i u m !

A debreczeni róm. kath. egyház-községi bizottmány, a városi alapitványi pénztár jogos birtokát képező árvatartó pénzalap ügyében mult évi deczember hó 9-dik napján az országgyülés képviselő házához felterjesztett kérvényünkben elősorolt érveinket megczáfolandó, — és a 96 év óta e tárgy körül tett, épen oly alkotmányellenes, mint a kor felvilágosult szellemével, a társadalom érdekeivel és az emberiség kivánalmaival merőben ellenkező intézkedések jogérvényes voltának bebizonyitását megkisérlendő: sajtó utján az ide mellékelt emlékiratot látta jónak közrebocsátani.

Minthogy az országgyülés képviselőházának f. évi marczius hó 7-dik napján kelt határozata folytán, emlitett kérvényünk oly megkereséssel tétetett át a nagyméltóságu magyar királyi belügyministeriumhoz: hogy kérdéses ügyünket a város alkotmányos képviseletének szabályszerü kihallgatásával eszközlendő ujabb tárgyalás után, az alapitvány valódi értelmében, az igazság és közérdek kivánalmainak megfelelőleg mielőbb véglegesen elintézni méltóztassék: — a debreczeni róm. kath. egyház község által közzétett ezen emlékirat figyelembe vételét bátran mellőzhetnők; mert ezen bizottmányt nem tartjuk hivatottnak arra, hogy oly közkormányzati ügybe, mely az ország felelős kormánya és városunk alkotmányos törvényhatósága, — mint törvényeink és a dolog természete szerint egyedül jogosult tényezők közremüködésével lesz elintézendő — testületileg illetékesen beavatkozhassék.

Azonban, minthogy az emlékirat közkézen forog, a közvélemény helyes irányba terelése tekintetéből, igazságos ügyünknek kivánunk szolgálatot tenni akkor, midőn az ügy állására ujabb világot nem deritő, ellentmondásokkal teljes, és a felekezeti egyenjoguságot biztositó törvény keletkezését megelőzött időszak elavult hagyományaihoz ragaszkodást tanusitó ezen röpirat némely pontjára vonatkozó észrevételeinket, ugyancsak sajtó utján a közvélemény itélete alá bocsátjuk, és a nagyméltóságu magyar királyi belügyministerium kegyes figyelmébe ajánlani bátorkodunk.

Ami az emlékirat azon részét illeti, amely az alapitvány keletkezésétől 1854-ig terjedő időközben történt események ismertetéseére vonatkozik: erre nézve nem sok mondandónk van; — mert ezen események az országgyülés képviselő házához intézett törvényhatósági kérvényben is történelmi hüséggel elősorolvák.

A két munkálat történelmi fejtegetése csak annyiban tér el egymástól, hogy mig a törvényhatóság a történt dolgokat a törvény, alkotmányos jog, közérdek és czélszerüség által indokolt birálattal kiséri: addig az emlékirat, minden más szempontot mellőzve, egyedül a felekezeti érdeket állitja előtérbe; és oly alapra áll, melyet a törvények lábbal tiprásában következetes hajdani kormány, a nem katholikus felekezetek legszentebb érdekeinek háttérbe szoritásával, a törvény világos rendelete ellenére, az uralkodó római kath. vallás előnyére hatalom szóval teremtett, de amely alapnak jogosultsága, az elfogulatlan közvélemény birói széke előtt még ama sötét időkben sem állotta ki a tüzpróbát; mai felvilágosult korunkban pedig határozottan megtagadtatik.

Ugyanis, az emlékirat a különböző időkben érkezett kormányrendeleteket, saját czéljának kedvező legelőnyösebb modorban állitván össze, azt fejtegeti: hogy a debreczeni árvatartó alapitvány kizárólag kath. jellege nemcsak azért kétségbe vonhatlan, mert a létre hozatni rendelt árvaház azon telkek egyikén volt épitendő, melyek róm. kath. lakosok használatára házhelyekül átengedtetni rendeltettek; hanem még sokkal inkább igazolja ezen állitás igazságát azon körülmény, hogy az 1775-dik évi január hó 26-dik napján 5350 sz. a. kibocsátott helytartótanácsi rendelet első pontjában, félre nem magyarázható nyiltsággal meghagyatott, hogy mivel a városi közönség, évenként tetemes kiadásokat kénytelen közpénztárából oly árvák eltartására forditani, kik szüleiktől semmi vagyont nem örököltek, vagy kitétettek és hütlenül elhagyattak: az ily kiadásokat tárgyazó számadási tételek mindig részletesen kitüntessnek, hogy a felszámitott összegek hány árva eltartására, mennyi időre, és minő czim alatt utalványoztatik? az ily módon segedelmezett árvákat illetőleg pedig a tanács, és különösen annak római kath. tagjai részéről a legnagyobb gond és figyelem kiválólag arra forditassék, h o g y a z i l y g y e r m e k e k é s á r v á k e g y e d ü l c s a k a z o r t h o d o x r ó m a i k a t h. v a l l á s b a n n e v e l t e s s e n e k.

Ezen rendelet szellemébõl vonva. következtetést, állitják az emlékirat szerzői, hogy emlitett alapitvány más, mint kath. árvák javára, nem is tétethetett; mert, jóllehet az 1776-ik évi sept. hó 9-ik napján 4554. szám alatt kelt helytartótanácsi leirat 8-ik pontjában meg lett is engedve, hogy ezen alapitvány jótékonyságát nem kath. árvák is élvezhessék, — ha ugyan oda adatnának — meggyőződésök szerint, az 1775-ik évi január hó 26-ik napján kibocsátott helytartótanácsi rendelet első pontjában foglalt fenebbi meghagyás értelmében, még az ily árváknak is, — mint városi közpénztárból segedelmezetteknek, — a római kath. vallásban kellett volna neveltetniök.

Ily érvelés, napjainkban sajtó utján világra bocsátva, más körülmények közt botrányosnak lenne nevezhető; de figyelembe véve, hogy az, jelen esetben oly testülettől jön, melynek tagjai nem a r. kath. felekezet hiveinek bizalma folytán, hanem az egyházi hatóságtól nyerték megbizatásukat, nem lehet okunk ezen felfogás sajátságos voltán megütközni; mert igen természetes dolognak tartjuk, hogy minden bizományos annak szellemében igyekszik müködni, kitől megbizatást fogadott el; és igy az emlékirat szerzői is kénytelenek voltak jobb érvek hiányában oly állapotot fogadni el kiindulási pontul, melynek törvényellenes és sérelmes volta ellen a nemzet törvényhozó testülete már a mult században oly sok izben és oly erélyesen tiltakozott.

De arról is meg vagyunk győződve, hogy ha városunkban a r. kath. felekezet hiveinek szabad választása folytán állittatnék elő az egyházközségi bizottmány, egy ily eredetü testület, bármily nagyszerü anyagi előny csábjai által sem engedné magát oly térre ragadtatni, mely az ország ősi alkotmányának keretén kivül áll; és jól ismerve azon körülményt, hogy a protestáns vallásu honpolgárok részére a bécsi és linczi békekötés által biztositott vallásszabadságot kigunyoló ama helytartótanácsi rendeletek, melyekre az emlékirat hivatkozik, már eredetileg semmisek, mert törvényellenesek voltak: azokra, és az azok folytán későbben tett törvénytelen és egyoldalu intézkedésekre, még most, az 1790 : 26 és az 1848 : 20. törvényczikkek létrejötte után is, mint jogos és biztos alapra utalni, egyáltalában nem tartanák alkotmányos érzületükkel összeegyeztethető eljárásnak; különösen oly esetben, midőn a r. kath. árvák érdeke nics is veszélyeztetve, hanem a kérdés csak a körül forog, hogy városunk árvái felekezeti különbségre való minden tekintet nélkül egyenlő bánásmódban részesittessenek; s egyik felekezet árváinak a többiek rovására előny ne adassék.

Az emlékirat azon is megütközni látszik, hogy noha állitása szerint, a városi törvényhatóság, régibb időkben kelt jegyzőkönyveiben és feliratiban beismerte is, hogy ezen alapitvány kath. árvaház javára tétetett: még is annak ily felekezeti szinezete ellen, 1827-ik évi junius hó 25 dik napján kelt felterjesztésében indokolt kifogást tett; mely azonban felsőbb helyen figyelembe nem vétetett.

Azonban ezen állitás nem alapos. Mert maga az emlékirat is körülményesen előadja, hogy a városi közgyülés mindjárt kezdetben, a legelső rendelet leérkezése után felterjesztést tett az ellen, hogy ezen alapitvány kizárólag a kath. árvákat illesse; és ezen felterjesztés folytán lett azután kimondva, hogy az intézetbe nem kath. árvák is felvétessenek, — ha oda adatnának.

Hogy eleitől fogva mily ellenszenvvel találkozott városunkban a kormánynak ez ügyben tanusitott magatartása; és hogy a város elöljárói a tett intézkedések törvényességét, igazságosságát és méltányosságát mennyire kétségbe vonták: elég világosan tanusitja azon körülmény, hogy az ide vonatkozó felsőbb rendeletek foganatositásának késleltetésére, minden megragadható alkalmat és minden kigondolható ürügyet a legügyesebben felhasználtak; és oda tudták vinni a dolgot, hogy noha a tanács tagjai hivatalvesztéssel is fenyegettettek, a kormány törvényellenes törekvései sikert nem arathattak; és a hatalmas r. kath. klerus, 74 évre terjedt küzdelem daczára, egész 1848 ik évig nem birt annyira menni, hogy kitüzött czélja felé csak egy lépéssel is közeledhetett volna.

Aki pedig a királyi városok hajdani szervezetét ismeri, — aki tudja, hogy az 1848-ik év előtti időszakban a kormány a királyi városok ügyében mily korlátlan hatalommal intézkedett; és ezen helyzetet ismerve, komolyan fontolóra veszi, hogy a hatalmas kormány, a kérdéses ügyben kiadott törvénytelen rendeletek végrehajtására, még az ily szervezetü parancsainak csaknem minden téren vakon engedelmeskedő törvényhatóságot sem birta reá szoritani: az jobb meggyőződésének elaltatása nélkül nem fogja állithatni: hogy a szóban forgó alapitvány kizárólag kath. jellegének jogosultságát Debreczen város közönsége valaha csak egy perczre is beismerte volna.

A mi továbbá a későbbi időszak eseményeit illeti: ismételve a leghatározottabban kijelentjük, hogy mindazt, a mi ez ügyben 1849-ik év óta történt, semmisnek és érvénytelennek tartjuk; nem annyira azért, mert a tett intézkedések törvénytelen kormánytól eredtek; hanem azért, mert azok városi közönségünk meghallgatása nélkül, jogos befolyásának kizárásával, és a mi legfigyelemre méltóbb körülmény, nem csak az akkor érvényben volt kormányrendszer által előirt formák teljes mellőzésével, hanem még a dolog lényegébe vágó legfontosabb megállapodástól is eltérőleg foganatosittattak.

Mert tagadhatatlan tény, hogy az árvatartó alapitvány ügyében ő felségéhez felterjesztett érdemleges javaslat a kormány által kinevezett tagokból alakitott községi tanács hire és tudta nélkül jött létre; noha a Bachrendszer alatt kiadott utasitás szerint, minden közvagyont érdeklő kérdésnek eldöntése azon testület hatásköréhez tartozott.

Továbbá az is tény, hogy noha ő Felsége, — mint az emlékirat szerzői a 20-ik lapon magok is bevallják — 1859-ik évi decz. hó 8-ik napján kelt legfelsőbb elhatározásával világosan elrendelni méltóztatott: hogy a debreczeni árva intézetbe protestans árvák is felvétessenek, és azok vallásos oktatása iránt czélszerü intézkedés tétessék; — és igy félre nem ismerhetőleg azt állapitotta meg, hogy községi felügyelet és kormányzat alatt közös árvaintézet szerveztessék; mindemellett még is, a kormány a váradi püspökséggel, — ismét Debreczen város közönségének meghallgatása és beleegyezése nélkül — sine nobis de nobis — abban egyezett meg, hogy az alapitvány vagyona megosztatván, fele a protestans felekezetnek, fele pedig a r. kath. javára a nagyváradi latin szertartásu kath. püspöki megye kormányának átadassék, és ily módon egy községi intézet helyett, két felekezeti jellegü árvaház szerveztessék.

Ily előzmények után, nagy vakmerőség kellett hozzá, az emlékiratban azt feszegetni, hogy, ha az önkényes uralom idejében végitélettel befejezett peres ügyek meg nem bolygathatók: ugy ezen közigazgatási uton végrehajtott intézkedés jogérvényességét sem lehet megtámadni.

Az ügy részleteivel nem ismerős közönség félrevezetésére irányzott ezen alaptalan állitás ellenében elég legyen csak annyit mondani: hogy a szabályszerü kellékeknek megfelelőleg befejezett peres ügyek, — tekintet nélkül az eljárásra hivatott birói hatóság eredetére — nem ugyan szoros jog szerint, hanem a társadalom érdekei megóvásának szempontjából, igenis jogérvényesen elintézettekül tekintendők, — de ha valamelyik fél hiteltérdemlőleg képes bebizonyitani, hogy a birói intézkedés a szabályok teljes mellőzésével, az ő kihallgattatása nélkül hozatott létre: az ily törvénytelen intézkedés nem csak megtámadható, de megsemmisitése is kieszközölhető.

Tehát a törvényes kellékek meg nem tartása miatt érvénytelen közigazgatási intézkedés megsemmisitését még akkor is kérhetnők, ha az alapitvány ügye véglegesen befejezettnek volna tekinthető; még sokkal erősebb jogon szorgalmazhatjuk azt ügyünk jelen állásában; minthogy a protestans fél, az alapitványi vagyonnak, javára felajánlott fele részét, mint a törvényhatóság jogos birtokából törvénytelenül kierőszakolt közvagyont az eljárás törvénytelen voltára irányzott tiltakozás mellett, az ügy akkori állásában általa illetékesen el nem fogadhatónak nyilvánitván, ezen fellépése által, a történt intézkedések felülvizsgáltatásának, vagy is az országos kormány esetleges ujabb intézkedésének szükségességét kikerülhetlenné tette.

Annálfogva, mivel a jelenlegi állapot semmis és érvénytelen, a dolog természete azt hozza magával, hogy az ügy végleges elintézése végett, törvényes kellékeknek megfelelő uj tárgyalás tartassék; még pedig, mivel az alapitvány keletkezése idejében, azon törvényhatóság, — melynek javára az alapitványi összeg az ország kincstárából átengedtetett — a részletekre vonatkozó javaslatának előterjesztésére soha fel nem szóllittatott: legelőször is az alkotmányos élet alapelvét sértő ezen mulasztás lenne helyre hozandó; és Debreczen város közönsége oly nyilatkozat felterjesztésére felhivandó, hogy a vagyontalan árvák eltartását illetőleg minő rendszert tart a helybeli viszonyok tekintetbe vételével leginkább czélra vezetőnek; mely eljárás az 1859. évi deczember hó 8 ik napján kelt legfelsőbb elhatározás szellemével sem ellenkeznék; — s általa az ügy folyama törvényes medrébe visszaterelhető lenne.

Ha a Debreczen városi közönséget illető ezen alapitvány életbeléptetése fölött, az alkotmányos törvények által előirt tárgyalás a városi képviselet, mint első fokon egyedül illetékes közeg előtt, minden más jogosulatlan tényező illetéktelen beavatkozásának elháritásával megkezdetik, akkor az emlékirat szerzőinek is nyiland alkalom nézeteik érvényesitésére.

Mi ez alkalommal és e helyen csak annyit kivánunk megjegyezni, hogy az intézeti nevelést, az országgyüléshez intézett kérvényben elősorolt fontos okokon kivül még azért sem tartjuk czélszerünek, mert az intézeti igazgató, pénztárnok, ügyvéd, orvos, felügyelő és cselédszemélyzet tetemes összegre menő fizetése és az épület jókarban tartására megkivántató költség, az alapitványi összeg évi jövedelmének majdnem felerészét felemészti; holott ha az árvák becsületes családok kebelében lennének elhelyezve, ama tetemes összeg is árvák tartására lenne forditható.

Egyébiránt az emlékiratnak a felekezeti érdekek védelmére vonatkozó többi pontja ellenében, elégnek látjuk az országgyüléshez intézett kérvénynek, ezen különben is gyenge és tarthatatlan érvelés által nemcsak meg nem czáfolt, de meg sem ingatott tüzetes indokolására hivatkozni.

Ha az emlékirat közrebocsátására vállalkozott bizottmány tagjai nem mint ilyenek, hanem mint alkotmányos elveket valló és tisztelő, és a fekezeti érdekeket a hazai törvényeknek és a társadalom érdekeinek alárendelni tudó honpolgárok, ama kérvény tartalmát még egyszer komoly figyelemmel és elfogulatlanul áttanulmányozni hajlandók: be fogják látni, minő tonák helyzet lenne az, ha a törvény által a köztörvényhatóság gyámsága alá helyezett vagyontalan árvák fölötti felügyelet és a közvagyonból azok javára rendelt alapitvány feletti intézkedés joga, az árvák eltartása iránti gondoskodásra törvény által nem anynyira feljogositott, mint inkább arra felelet terhe alatt kötelezett köztörvényhatóság keretén kivül álló egyházi testületekre lenne bizva.

Be fogják látni, mily keserü sértést tartalmaz ama nyilatkozatuk, hogy saját vagyonuk fele részéről a jó békesség kedveért csak azért mondtak le, hogy annnak másik felét háboritatlanul élvezhessék; és hogy ezen gazdag városnak még mindig módjában és szabadságában álland a többi felekezetbeli árvák eltartására közvagyonából annyit költeni, amennyit épen szükségesnek látand.

Meggondolták-e az emlékirat szerkesztői, midőn ama vérig sértő nyilatkozatukat sajtó alá bocsátották, minő gunyt üznek a törvényhatósággal, oda utalva azt, hogy miután ők a százakra menő árvák eltartására szánt s protestans kutfőből eredt pénzalap felerészét, az önkényes uralom hatalomszavának segélyül hivása mellett, egyedül azon vélt előjogra támaszkodva, mert ők a hajdan uralkodó vallás hivei, 20—25 r. cath. árva javára jogtalanul, a hadi törvényszék oltalma alatt, ugyszólván nyers erőszakkal elfoglalták: most már a városi közönség tekintélyes ugyan, de a tömérdek szükséglet fedezésére még is alig elegendő jövedelmének azon részét forditsa a többi felekezetek árvái eltartására, mely csak a közérdek rovására lenne a napi szükséglettől elvonható.

Meggondolták-é minő tiszteletlenséget tanusitottak Mária Terézia királyné dicső emléke iránt, midőn gyermeteg ártatlansággal azt állitják, hogy ő ezen alapitványt csalhatlanul csak a hitfelekezetbeli árvák javára tehette, mert köztudomás szerint igen buzgó katholika királyné volt!

Észrevették-e, hogy ilyesmit állitva, hallgatólag azt látszanak a világgal elhitetni akarni, — hogy tehát a keresztyéni türelem, igazság, méltányosság és törvények iránti tisztelet a kath. vallás melletti buzgalommal össze nem egyeztethető?

De meg ha ugy állana is a dolog, — mit ugyan részünkről be nem ismerhetünk — ilyesmit a királyról még akkor sem lenne szabad feltenni, mert Magyarország koronás királya, ki az alkotmányra megesküdött, bármily buzgó kath. legyen is, a törvényt saját hitsorsosai érdekében, a többi felekezet hiveinek sérelmével meg nem szegheti

Ugyancsak az alkotmány alapelveit sértő az emlékirat szerzőinek azon felfogása is, hogy ha kétség merül fel az alapitvány jellegét illetőleg, az eredeti rendelkezés értelmezésére az alapitó vagy annak törvényes utóda, és igy jelenesetben uralkodó királyunk ő felsége magán alapitó minőségében lenne hivatva.

Mert feltéve, de meg nem engedve azon esetet, hogy az alapitvány jellegéhez csakugyan kétség férhetne, — királyunk ő felsége azon körülményt tekintve, hogy az alapitványi összeg nem a királyasszony magán pénztárából, hanem álladalmi közvagyonból vette eredetét, továbbá azon alkotmányos elvnél fogva, miszerint a király uralkodik de nem kormányoz, koronás elődé rendelkezésének értelmezését még ez esetben is csak felelős magyar ministerének ellenjegyzése mellett gyakorolhatná, oly alkotmányos magyar ministert pedig egyátalában képzelni sem tudunk, ki a felekezetek egyenjoguságát szabályozó törvény ellenére ezen alapitványt felekezeti jellegünek nyilvánithatná; sőt nézetünk szerint, még ha az, a multban, csupán cath. árvák javára lett volna is életbe léptetve, hivatása lenne ezen sérelmet utólag orvosolni, és az alapitvány felekezeti jellegének eltörlésével törvényhatóságunknak igazságot szolgáltatni; mert az alapitványt nem a r. kath. Mária Terézia, hanem Magyarország alkotmányos királya tette, oly összeget ajánlván fel ezen városbeli árvák javára, melyet ugyanazon város közönsége — mint hitelező az ország kincstárának elengedett; már pedig elvitázhatlan, hogy midőn valamely község vagyontalan árvái javára az ország közvagyonából bizonyos összeg adományoztatik: annak jogos élvezetéből hitvallása miatt egy árvát sem lehet kirekeszteni.

Ha az emlékirat szerzői mindezen jelentékeny nézpontokat kellő figyelemre méltatják: bizonyosan helyesebbnek tartották volna a protestáns felekezet példáját követni, és nyugodtan bevárni azon időpontot, mig ezen bonyolodott ügy, a minden felekezetet képviselő városi törvényhatóság kezdeményezése folytán alkotmányos uton véglegesen elintéztetik.

Ezt tenniök — helyzetöket tekintve — sokkal czélszerübb is lett volna, mert annyi bizonyos, hogy ők, — mint csupán egyházi hatóság által meghivott bizalmi egyének, a debreczeni r. cath. hivek illetékes képviselőinek nem tarthatók, és igy ezen tárgyalás körül, csak mint a hajdan uralkodó vallás elavult előjogainak bátor, de nem irigylendő állást foglalt bajnokai szerepelhetnek ily minőségben nyilvánitott nézeteiknek pedig nagyobb sulyt nem követelhetnek, mint a mennyit egyszerü honpolgárok magán nézete igényelhet.

Ugyanazért most már törvényhatóságunknak nem lehet sürgősebb teendője, mint tüzetesen kifejtett indokaihoz ragaszkodva, mély tisztelettel felkérni a nagyméltóságu magyar kir. belügyministeriumot, hogy e tárgyban benyujtott kérvényét, az országos képviselőház határozata értelmében, mielőbb tárgyalás alá vétetni, és ezen 96 év óta függőben tartott fontos ügyet, a törvény, igazság, méltányosság, társadalmi közérdek és közkormányzati czélszerüség kivánalmainak megfelelő módon városunk közönségének megnyugtatására véglegesen elintézni kegyesen méltóztassék.

Kelt Szab. kir. Debreczen város tanácsának 1870-ik évi mart. hó 21-ik napján tartott üléséből.

K o v á c s L a j o s, m. k. polgármester.
K e r e k e s J ó z s e f, m. k. főjegyző.

Ujdonságok.

— **A Csokonai-szobor** alapjára C z e l d e r M á r t o n ur Galaczból, — B o d J ó z s e f galaczi egyháztanácsos ur részéről egy cs. a r a n y a t küldött kezeinkhez, mit is emlékkerttársulati pénztárnok Tóth Antal urnak azonnal kézbesitettünk. Fogadja mind a beküldő, mind az adományozó ur — kik a hazán kivül is megemlékeztek elhunyt nagy költőnk érdemeiről — szives köszönetünket! — Az irodalom és szentebb eszmék uttörőinek — mond a beküldő ur levelében, — legalább halálok utáni elismerése, éltető láng, mely a jövő nemzedékre hatását nemcsak el nem téveszti, sőt azt komoly és határozott lelkesedésre buzditja!

** **Szakál Róza** a tegnapi előadás alkalmával első jelenetében gyönyörü koszorut kapott. De mégis legszebb az a koszoru, melyet tisztelői, szivükben füznek számára. E koszorunak virága az öröm, és szalag rajta a méltányló elismerés.

— **A 10 kros régibb pénzjegyek,** u g y a 6 p e n g ő k r a j c z á r o s o k valamennyi állampénztárnál csak folyó m á r t i u s h ó v é g é i g fogadtatnak el fizetésképen és felváltás utján. Mire ujolag figyelmeztetjük a t. cz. közönséget!

— **A lövészegylet** csütörtökön d. u. 5 órakor, az ügyvédegylet helyiségében, választmányi ülést tart.

— **A kertészeti egylet** felügyelőjéül elválasztott Büdy Kálmán már elfoglalta állomását.

Sürgönyforgalom, a debr. m. k. főtávirda állomáson mart. 21. A pénztárnál felvétetett sürgöny 45, megérkezett és kézbesitetett 56, felvett 111, kiadatott 111, összesen 323 db.

Dobrowszky, gondnok.

** **Blahéné Luisa** asszony jobban van, sőt mint tudjuk a napokban már játszani is fog.

*** **Rajner tiroli** ének és zenetársulata, mely 12 tagból áll, egyelőre három előadás tarthatására engedélyt nyert a hatóságtól, oly formán, hogy a harmadik estélynek tiszta jövedelmét a városi szegények részére ajánlotta. Előadás a „Fehér ló“ nagytermében tartatik. A társulati tagok photographiáját megláthatni a Szepessy kirakatában.

*** **A vasárnapi iparos iskola** már a jövő ápril hó 3-án megnyilnék, és — mint értesülénk — az érdeklett czéhek még semmit nem tettek ez ügyben; mi ugy véljük, hogy a városi hatóságnak is fel kellene lépni ez iskola érdekében, mert eddig is sajnos dolog, sőt szégyen volt ránk nézve, hogy Debreczennek nem volt iparos iskolája, és most midőn Psenyeczky Nagy Sándor, tehát egyes emberakarja pótolni a város e hiányát, most se támogatnók dicséretes törekvésében?

*** **Két porosz** vasuti lakatost a kapitányi hivatal, mérnökeik feljelentésére, botrányos zavargás miatt a Pesten székelő Norddeutsche konsulát. utján hazájokba visszakisértetett.

*** **Balázs Kálmán** a jövő hóban Svédország fővárosába Stokholmba utazik társulatával együtt, és hat hónapig ott fog tartózkodni biztos és jó fizetés mellett. Mig egyfelől sajnáljuk, hogy ily huzamos ideig távol lesz kedvelt zenészünk a várostól, más részt örvendünk, hogy a messze külföldön is vágyakoznak a magyar zenére.

*** **Lopás**. — Tegnapelőtt egy vizhordó ember ellopta bizonyos lakatos fürészét, a tettet hamar észrevették, s utána mentek; a tolvaj megijedt, és a fürészt belökte egy házhoz, melyben épen az utczabiztos lakott; ekkor természetesen hálóba került a fürész-tolvaj.

— **A Püspöki-féle szélmalom** telke hatvan utczán kivül, ugy adatott át használatul évi bérért a tulajdonosnak, hogy csakis szélmalomnak használhatja azt, azonkivül csak a város beleegyezésével adhatja el a szélmalmot, s ha a szerződési pontokat a haszonvevő meg nem tartja, a város kibéreltetheti a szélmalmot. Ugy hallik, hogy a szélmalom eladatott, még pedig a városi hatóság megkérdezése nélkül, — sőt a telek nem is szélmalomnak használtatik, hanem a malom gőzerőre szereltetik fel. Ha ez igy van, a városi hatóságnak kötelességévé vált, hogy a közlekedésnek és a város jövőre terjeszkedésének akadályára szolgáló épületet elhordhassa, nehogy az elnézés miatt ott valami erős telep épüljön, mit aztán kibecsültetni is sokba kerülend Nyilvánosan csakis azért szólalunk fel e tárgyban mert már eredetileg is hibának tartottuk, hogy a város közelében, mintegy a legközelebbi szabad- s vásártér torkában, megengedtetett oly épület, mely a várost, csinosodásában csak akadályozhatja. — Kinek kötelessége arra ügyelni, hogy a város kötött szerződései megtartassanak? Az illető közeg jelentést tehetne e tárgyban.

Meghaltak: Cz. u. 16. Somogyi István 48 éves szélhüdésben. Cs. u. 16. Barta Gáborné Szücs Juliánna 35 éves hagymázban. P. u. Cedler Mária f. Gábor 1 éves tüdővészbe H. u. 17. Igmai Andrásné, Kis Juliánna 36 éves tüdővészben. Cs. u. Martin Lajos f. Gyula 1 és fél éves bélsorvadásban. Cs. u. 18. Nagy János 69 éves szélhüdésben., olaj ütőben Szász Ferencz 60 éves tüdővészben. P. u. Aszalai József f. Gyula 2 napos idétlen. V. u. Sütő István f. János 7 hónapos ránggörcsbe. Cz. u 19. Méhesi Márton l. Juliánna 4 éves tüdőlobban, H. u. 20. Dési István l. Mária 2 éves forólázba. H. u. Kecskeméti Mihály l. Erzsébet 10 éves süjkórban. V. u.. Tartsai Jánosné, Nagy Zsuzsánna 43 éves tüdősorvadásban. P. u. 21. Csethi Mihály l. Erzsébet 7 éves tüdővészben. P. 21. Nagy Péter 35 éves tüdőlobban.

Szinházi szemle.

** Szerdán, márt. 16-án adatott: „Gyöngéd rokonok“ vigjáték 3 felvonásban, irta Benedix, forditotta Radnótfáy Sámuel. Bercsényiné Tusnelda szerepében tünt ki, Szakál Róza mint Otillia aratott tapsokat. Együd Schumrichot kedélyes vonásokkal szinezé. — Közönség gyér számmal.

Csütörtökön, mart. 17-én adatott: „Tartuffe“ vigjáték 5 felvonásban, irta Moliere, forditotta Kazinczy Gábor. Az est dicsőségéből ez alkalommal Bercsényinek jutott az oroszlánrész, ki a czimszerepben alapos tanulmányt s egyszersmind meglepő sikert is mutatott fel.

Szombaton, mart. 19-én adatott: „Portici néma“ opera 5 felvonásean. Irta Scribe, zenéjét Auber; forditotta Szilágyi Pál. Végre tehát még is akadt meg egy dalmü a repertoireban; de fel is használta ám az alkalmat szinházi közönségünk, mert tömegesen jelent meg s a szinház egészen megtelt. Fektér hangjánál volt s szépen énekelt, különösen a 4-ik felvonásban előforduló altatódal piánoival idézett elő nagy hatást. A közönség több izben zajosan megtapsolta. Miskovics Irma szinte kiemelendő.

** Vasárnap, mart. 20-án adatott: „Gályarab“ szinmű 5 szakaszban. Hugo Viktor „Nyomorultak“ czimű regénye után szinre alkalmazta Némethy György. Az ily regényből átvariált szinművekben soha sincs köszönet, kivált háládatlan a munka ily széles kiterjedésü münél, miután annak szerte ágazó szálait merő képtelenség egy bogba összekötni ugy, hogy az a szinpadon is épségben jelenhessen meg. Rónai Valjeán Jánost személyesité, mügonddal és sok részben kidomborítva. Bercsényiné Fantine szerepét kifejezőleg játszá, Szakál Róza mint Cosette, Bercsényi mint Marius tetsésben részesültek. Ki kell emelnünk még Szöllősi Hermint, ki Eponinet kellő fürgeséggel és meglehetős routinnal személyesité. Ez alkalommal tanujelét adá annak, hogy nagyobb szerepekben is megállná helyét, mire vonatkozólag óhajtanánk, ha tér nyittatnék előtte.

Hétfőn, mart. 21-én adatott másodszor: „Frou frou“ dráma 5 felvonásban. Irták Meilhac és Halevy, forditotta Serényi. A darabról a mult számunkban kivonatolt nézetünket már elmondtuk, az előadásra is ezuttal csupán azt jegyezzük meg, hogy az elsőnél sokkal jobban sikerült. Telt ház.

Országgyülési értesitő.

(Márczius 21.)

— Elnök: Somssich; a ministerek közül jelen: Andrássy, Bedekovics, Lónyay, Gorove, Horváth, Eötvös. — Ghiczy K., ki hosszabb rosszulléte után most jelen meg először a házban, beléptekor lelkes éljenekkel fogadtatott. — Jókay interpellálja a kereskedelmi ministert, hogy a behozott nyersbőr s gyapju miért vizsgáltatik meg, midőn nincs marhavész, s miért fizettetik érte 2 ft? — kiadatik a ministernek — Gr. Andrássy előterjeszti a Duna-szabályozásra s Pest-szépitésére vonatkozó törv. javaslatot, melylyel 24 millio ft kölcsön felvétele is össze van kötve. Kiadatik a pénzügyi bizottmánynak. — A pénzügyi bizottmány jelentése a pesti Lloyd társulat által a Dunaparton épitendő házra vonatkozó kedvezmények feletti törv. javaslat felett, — kinyomatik; a vegyes biróságokra vonatkozó törv. jav. pedig az osztályokhoz utasittatik. — Ezután megszavaztatik a postakiadásokra 134,000 frt pótösszeg, a pénzügyi törvényszékek ideiglenes fentartására vonatkozó törv. javaslatban Dalmátiát illető módositás, Ghiczy Ign. felszólalása után — ki utalt arra, hogy Dalmatia Magyarországhoz tartozik, s mért félnek azt kimondani, s miért igazitják ki a törvényt ugy, hogy Dalmatia csak a bán czimében emlittessék, — elfogadtatott, ugy a magyar kikötőből külföldre viendő cserfa vámdija eltörlése iránti javaslat is.

Elfogadtatott ő fels. kabinét irodája részére 60,234 ft; államadóssági járulék 32.234,000 ft; — földtehermentesitési szükséglet 15 448,500 frt. A közösügyi kiadások rendes szükséglete, 21915204 frtnál Várady Gábor előadja, hogy a delegatio által elérhetőnek kimutatott 8 millio ft. megtakaritás helyett a hadi budget 3 millióval emelkedik, mit a delegatio tehetetlenségének tulajdonit. (Elnök felszólal ezen tárgyalás mint nem ide tartozó ellen) Várady G. folytatja, a delegatió sem a ministereket, sem gr. Beustot nem vonhatja feleletre. (Elnök szavaztat a felett, hogy Várady szólhat-e tovább, a többség s Andrássy is engedi Váradyt szólni.) Várady befejezi beszédét azzal, hogy a delegatiók szüntettessenek meg.

Gr. Andrássy napirendre térést inditványoz; Irányi, Csernátony, Tisza K. ellenzik a napirendi inditványt, Ezután a fent irt tétel elfogadtatik. Az országgyülési szükséglet 500,000 ft. és a nyugdijak vétettek fel, mire nézve 20 képviselő kivánatára a szavazás holnapra halasztatik.

Fővárosi értesitő.

— A „Török János“ czimü szomorujátékot is — mely a nyertes IV. Bélához legközelebb áll becsben — Szigligeti irta. — Ő Felségét mára várják Budára. — A királynénak tegnap estve a főurak által adandó müked velői előadáson a budai szinházban jelenléte jelezve volt.

*** Mikó közlekedési ügyéről a Jászkunság azt irja, hogy midőn a hatvan-gyöngyösi szárnyvonal megnyitási ünnepélyére hivták, „magyar“ minister létére „német“ nyelven fogalmazott levélben válaszolá, hogy nem mehet. — Bizony elég szégyen, — ha igaz.

*** Meghalt-é Patikárus? A „Fővárosi Lapok“ f. hó 19-ről keltezett számában az ujdonságok rovatában jelenti a kedvelt zenész halálát, és — ugyanazon szám nyilt terében olvasható azon jelentés is, hogy akkor estve Bakonyi daltársulata előadása közben a Beleznay kertben a szünetek alatt Patikárus Ferkó, Sárközi és Rácz játszanak. A nyilt tér ugyan kivül esik a szerk. gondjain, de ily szembeötlő ellenmondásra figyelme lehetne mégis — valakinek.

*** Pesti táviratunk tegnap már lapunk bezártakor érkezett, de még nem késő itt felemlitenünk, hogy a nyugdij ügyben kivánt szavazás több képviselő ohajtására e mai napra halasztatott, előbb azonban a kormány részéről érdemleges előadás szándékoltatott tartatni.

*** A pénzügyministerium rendeletére ezután a honvédség is részesül a sorkatonaság dohányosztalékában.

*** A statisticai tanfolyamban tartandó előadásokat az államszervezet s közigazgatásból, dr. Konek Sándor kir. tanácsos s egyetemi tanár vállalta magára.

*** Egyévi önkénteseinknek, kik a német nyelvet tökéletesen nem értik, a közös hadügyér megengedte, hogy a tiszti vizsgán bővebben anyanyelvükön is magyarázhatnak. Ez is csak a semminél jobb valamivel, melyből a mi magyar fiainkra is háramlanék némi haszon, ha a vizsgálók egy cseppet is értenének — magyarul. De a közös hadügyér — ugy látszik — ezt nem tudja.

Belföld.

*** Vitéz Toldi János, ki vén létére is mindig birkozhatnék, megjárta S. Patakon. Diákokkal került össze, s a kedélyes fiuk ugy találták megrántani a szájában levő kötelet, hogy pár foga is utána ment az öregnek.

*** Reményi közelebb Nyiregyházán, N.-Kállóban és Kis-Várdán játszott.

*** Hódmezővásárhelyről. A Tisza áradni kezd. Az esővíz a réti és szántóföldeken — mint patak — folyik; nehány ezer hold vetés megsemmisülve viz alatt van. Alig van utcza, melyben nehány ház oldala ki ne dőlt volna, még a tüzfalak is meg vannak repedezve. A vájog házkeritések sárrá lettek leomolva.

*** Kolozsvárt az izr. hitközség ujból fogja rendezni iskoláját. Ugyanott Nagy Jakab tilinkó müvész hangversenyt ad, talán jobb sikerrel, mint Váradon. (?!)

*** Beszterczén april hó elején erdőgazdasági iskola fog megnyittatni.

*** N Szebenben 18,998 lélek van; a házak száma 2002; nem ir, nem olvas 3173 férfi 4671 nő. Koriosum képen a kimutatásból megemlitjük még, hogy nős férfi van 2888, férjnél van 2912 nő. (?!)

Külföld.

— Madridban és a többi nagyobb spanyol városban tüntetések fordultak elő az ujonczozás ellen; azonban, mint Prim a cortesben jelenté, Malaga kivételével — a hol némi rendetlenség volt — jelentékeny csendzavarás sehol sem történt. Madridi ujabb tudósitások szerint azonban Prim ellen egy nagy tömeg oly éles kifakadásokat tett, hogy, ha utat nem vesz, tettlegességre is került volna a dolog. A tüntetéseket a köztársaságiaknak tulajdonitják.

Konstantinápolyban a közmunka ministerium szervezése valahára végrehajtatott. Az uj osztályokba kinevezett hivatalnokok azonban, kik többnyire örmények, még soká fognak belejőni a hivatali kezelésbe, ugy, hogy a nyár elfog telni, mig valami nagyobbszerü eredményt mutathatnak. — A kormány a hivatali visszaélések ellen erős rendszabályokat léptet életbe; azon hivatalnokok, kik pénzkezelésben gyanuval terheltetnek, többnyire mind törvényszéki vizsgálat alatt állanak. Isset basa, jeruzsálemi exkormányzó, és egyik volt alárendelte Mustapha Effendi, közpénzek sikkasztása miatt, külön 8000 lira kárpótlásra s várfogságra itéltettek. Nehány hütlen távirdai tiszt is itéltetett el, kik a pénzváltókkal titkosan összejátszva, álhirek terjesztése folytán nagy összegeket nyertek a börzén.

A mexikói fölkelés leverésének hire még kell bizonyitásra vár. Mert a legközelebbi tudósitások szerint a Juarez serege és a fölkelők mind várakozó állásban voltak. Escobedo tábornok mult havi távirati jelentése szerint, egy osztály gyalogsággal Sierrán át Guanajuátóba sietett, valószinüleg azért, hogy ezen segélyszerekben gazdag helyet a fölkelők támadásai ellen megoltalmazza. Mind ez egyátalában nem mutat a fölkelés leverésére.

Különfélék.

A velenczei carneval.

(U - i.) Aligha volt valaha kormány, mely a nép zajos mulatságait oly mérvben kiaknázta volna saját érdekében, mint az ó-velenczei.

Az ó-velenczei köztársaság uralma alatt a farsang tartama nem a karácsontól böjt-éjig terjedő időközre szoritkozott, hanem ama számtalan ünnepek mindenikére, amelyeken a köztársaság álczás meneteket s böjti játékokat rendezett, sőt a „bautta“ velenczei álcza viselése egész éven át meg volt engedve.

Ez tulajdonkép nem volt egyéb, minta bizanczi kormánynak ideiglenes uralkodása alatt módositott ó-velenczei viselet, mely abból állott, hogy a nők rövid felső öltönye a fejen keresztül volt vetve és ezáltal ez a test felső részét egészen eltakarta, mint ahogy például Ázsiában a sürü fátyollepedő a hölgyek termetét és arczát eltakarja.

Az alsóbb osztály nőit még mai napig is lehet látni télen-nyáron takart fővel, és a velenczei delnő soha sem ment a templomba a nélkül, hogy fejét és vállait fekete fátyollal el nem leplezte volna.

Az álczát főleg politikai czélokból használták, s ez különösen jó szolgálatot tett s némi oltalmul szolgált az aristokratikus kormány alatt oly kitünőleg kifejlett kémrendszer ellenében. — Azonkivül az álcza volt az egyedüli eszköz, melyhez az époly bigott mint könnyelmü zárdaszüzek folyamodtak, hogy szerelmi kalandjaikat a világ szeme elől eltakarják.

És ez utóbbi pont koránt sem koholmány.

Történelmi tény, hogy a 17-ik században a velenczei patriarka, még a Doge segélynyujtása daczára sem volt képes a zárda falai között anynyira elharapózott erkölcstelenséget kiirtani.

Ily okokból könnyen kimagyarázható, hogy az álcza, még a velenczei köztársaság buktával is, ugy a főbbranguak, mint az alsóbb osztályuaknál egyaránt föntartotta magát.

Mig más olasz városokban e czélra választott bizottmánynak kell lennie, hogy a farsang némi élénkséget nyerjen, addig Velenczében főleg az alsóbb néposztály rendezi azt.

Egy ismert olasz irónak ama megjegyzése, hogy a farsang más országokban oly amusement, melyet esztendőben csak egy izben engednek meg, mig Velenczében az, oly népies intézvény, melynek saját törvénye van, tökéletesen igaz.

1848-tól egészen 1866-ig nem élvezte az olasz nép a carneval örömeit.

Nem tarkállott a Márk-tér az álczások vidám seregétől; nem nyujthatta évekig az alsóbb néposztály embere a patricius hölgynek minden évben legalább egyszer bonbonját, a bizalmas „te“ czimen kinálgatva azt, s ezáltal egy rövid nap tartamára a sociális egyenlőséget érvényre emelve.

Bezzeg 18 évi szünetelés után, midőn Velencze falain ismét az olasz háromszin zászló lengett, ki is tett magáért a nép s az 1866-ki carneval korszakot képezett a bachanaliák, a kicsapongások, dobzódások évkönyveiben. Szabadság és alkotmány, parlamentaris élet és szabadsajtó, nyilvános élet és nemzetőrség, megannyi vivmány, melyet eléggé méltányolni tud a velenczei. A szabadság meghozta ismét az ő feledhetlen carneválját.

A farsang a velenczeit egész éven át igénybe veszi. Ha bevásárlásokat teszen, mindig tekintettel van arra, hogy a carneval közeledtével képes legyen azt könnyü szerrel értékesiteni vagy elzálogositani. Zálogház és carneval correlativ fogalmak, mentül fényesebb a farsang, annál nagyobb tolongás észlelhető a zálogháznál.

Ha a farsang alatt egyszer időt szakasztunk arra, hogy a „Calle della Reginát“ fölkeressük, látni fogjuk a tömör embersort a „Monte di Pieta“ előtt, rézüstöt ruha- és ágynemüt s több efféle házi szükséglethez megkivántató eszközt tartott kezében, melyek egyenesen a zálogházba szánvák.

Azonban óvakodnunk kell e tömeg közelében megállani, mert azonnal oda rohan néhány öreg asszony ama hitben, hogy zálogházba valót hoztunk s készséggel ajánlják fel szolgálatukat. Ha ilyenkor őket elutasitjuk, készen lehetünk ezeknek gunyjaira, hogy csak egy haszontalan gyürünk vagy óránk sincs, a mit a zálogháznál bevághassunk!

A velenczei cselédség nem kiván többet, mint azt, hogy egy év alatt kétszer szentheverdelnapja legyen, csupán a carneval beálltával óhajtja, hogy minden vasárnap rendelkezésére álljon.

Azonban nemcsak a közrendnél s a nép legalsóbb osztályánál veszen erőt a carneval-düh, hanem minden rendü és rangu egyéneknél.

A velenczei farsang, karácsony második napján már kezdődik s igy, az idén is majdnem egy negyed évig tartott s annyira igénybe vett mindenkit, hogy a mig Velencze első szinháza a Fenice rendesen üres volt s legfelebb Gounod „Faust“-jának és a „Brahma“ balletnek volt némi közönsége, addig Torelli prefect, Giovanelli herczeg, Papadopoli gróf, Levi bankár, Coen nagykereskedő és más gazdagoknak termeiben a házi estélyek egymást érték s egyik bál fényben, pompában fölülmulta a másikat.

A legnépszerübb bálokat a Chiozották és nápolyiak társasága rendezi; továbbá a „Nusva Societá Apollónea“ és „Vita Venetiana.“ A chiozzották és nápolyiak álczás menetei már századok óta kiegészitő részét teszik. Már a 15-ik században egyesültek az ott lakó nápolyi kereskedők a velencziekkel ily álczás menetek alkalmával, hogy ezáltal a nápolyi királyság és szent Márk fényes köztársasága közti egyetértés diadalát jelképileg megörökitsék.

A két utóbb nevezett társaságnak magvannak még ős időktől fönmaradt öltözékei és saját zenetársasága, mely régi halász dalokat és nápolyi népdalokat játszik. Ültözékeik történelmi hüséggel varvák. A chizzottáké hasonló ahoz, aminőt maig is viselnek Chioggiában csakhogy sokkal gazdagabban, mondhatni pazarul van földiszitve. A nápolyiak öltözéke, olyan aminőt a mult században viseltek Nápolyban, egy neme a „figaro-costume“-nek azzal a különbséggel, hogy a kabát helyett a rövid postillon-frakk van alkalmazásba véve, melyet tömérdek gomb diszit s a jobb vállon gyémántos agraff nagy tarka szalagcsomót tart össze.

Mig a nápolyiak és chiozzották a márktéren meg nem jelentek, s kávéházról kávéházra, fogadóról fogadóra nem járnak, addig nincselég élet a carnevalban; azonban ha egyszer a chiozzották harsonáikkal kikötnek a Riváná1, közvetlen a doge-palota közelében, vagy ha a nápolyiak csörgő castagnettejeikkel föllépnek, akkor oly nagy a tolongás, hogy alig lehet a zsufolt tömeg közt kellően mozogni. Báljaik is zsufoltak szoktak lenni és rendesen megannyi embert kell visszautasitani a pénztárnoknak, mivel már teljesen megteltek a vén Ridotto tágas termei.

A „Nuova Societa Apollinea“ a Fenice épületében saját pompás helyiséggel rendelkezhetik, hol különösebb figyelmet érdemel a nagy disztterem, melynek fölékitésénél Velenczének első diszitői és festői müködtek közre. Ritkaság, szépség, pompa és jóizlés van itt egyesülve, mint azt oly aristokrata kör kivánhatja.

A „Vita Venetiana“ szintén a régi Ridotto helyiségeiben tartja nagy álczás báljait, mivel rendes helyiségeit egy idő óta szükeknek találták. E nagy álarczos bál a legélénkebb és legpompásabb szokott lenni, elannyira, hogy rendesen 6—700 fényes álczást lehet ott szemlélni s ugyanannyi mulatót álcza nélkül.

Ez álczás vigalmakon kivül, a carneval tartama alatt még minden szombaton és vásárnap nyilvános álczás vigalmakat tartanak a Ridottóban és San Gallóban.

A világhirü nagy „Cavallina“-t farsang keddjén szokták adni a Fenice-szinházban, hol a velenczei aristokratia teljes pompájában mutatja magát be.

A farsang utósó hetében a márktéren Pantalon király fapalotája és trónmennyezete emelkedik, melyet négy nagy fa-oroszlán őriz és ezer meg ezer lobogó vesz körül, és hol esténkint valóban nappali világitás mellett tánczra kerekedik a nép.

Oly pillanat ez, melyet leirni nem, csak képzelni lehet, s a velenczei életnek fényoldalát tükrözi vissza.

A tánczmulatság itt kedden éji 12 óráig tart, s midőn hamvazó szerda jogait követeli, az álczások eltünedeznek a szük utczákon s élénken terveznek a jövő évi carnevalról, melyen a menynyire tőlök telni fog, még fényesebben igyekeznek szerepelni.

Legujabb.

— Pest, márt. 22. Az egyetemi törvényjavaslat ellen a pesti egyetem bölcsészeti kara fel fog szólalni, s az egyetem többi karait is csatlakozásra kéri fel.

— Bécs, márt. 21. Stremayer minister a baloldaliak mai gyülésében azt mondá, hogy Giskra elhatározta ugyan demissióját adni, de ez eddig még nem történt.

— Bécs, márt. 21. Giskra belügyminister beadta lemondását, mely el is fogadtatik. — A többi ministerek maradnak. — Giskra ezen elhatározását előidézte a ministertanács azon határozata, hogy a választási reform ezen ülésszak alatt többé nem tárgyaltatik. — Ő Felsége ma este Budára utazik.

— Bécs, márt. 21. A képviselőház mai ülésében az 1870. pénzügyi törvény fölötti vita folytattatott, és bevégeztetett. Cserkowski kijelenté, hogy a lengyelek habár az államjogi kérdésben kevés reményük van megelégedést kapni, mégis a budget mellett fognak szavazni. A slovenek hasonlókép nyilatkoztak.

Páris, márt. A „France“ azt mondja, hogy a császár a hozandó szabadelvü határozatokhoz szigoruan ragaszkodik.

Páris, mart. 21. Azt irják, hogy a pápai felelet még nem küldetett Francziaországba, de a pápa ugy nyilatkozott, hogy nem akar követet a konziliumba bebocsátani.

— Madrid. mart 21. Serrano regens alkalmasint vissza fog lépni.

— Florencz, mart. 20. A kamara az ideiglenes pénzügyi törvényt elfogadta 164 szavazattal 58 ellen.

— Róma, mart. 21. IX. Pius pápa egészsége nagyon hanyatló félben van; ülőhelyétől már csak nagyon nehezen kél fel, s hangja reszketeg és napról-napra gyengül.

Debreczeni bérkocsi árszabály.

1. Napszámra: Egész napra, reggeli 7-től esti 9-ig 6 frt, félnapra, reggeli 7-től d. u. 1-ig, vagy d. u. 2—9-ig 3 frt 50 kr, országos vásárok alkalmával, a vásárok előhetében s a vásáros hét 4 első napján: egész napra 10 frt, félnapra 5 frt 50 kr.

2. Óraszámra: Félórára 50 kr, 3/4 órára 65 kr, egy egész órára 80 kr, — minden következő órára 50 kr, az utolsó órán túl félórára vagy kevesebb időre 30 kr, országos vásárkor minden tétel után 20 krral több.

3. Temetéseknél: Ha a végtisztesség a templomban történik, temetőbe ki és vissza 2 frt, a háztól egyenesen a temetőbe ki és vissza 1 frt 20 kr.

4. Szinházba: Menet 60 kr, jövet 80 kr.

5. Bálokba: Menet 80 kr, jövet 1 frt.

6. Vaspálya indóházához vagy raktárhoz:
Nappal menet vagy jövet 50 font teherrel vagy anélkül 60 kr, éjjel 1 frt, országos vásárkor: nappal 1 frt, éjjel 1 frt 20 kr, egy órai várakozás 40 kr, félórai várakozás 20 kr.

7. Nagyerdei fürdőházhoz: Menet vagy jövet 1 frt, menet és visszajövet 1 órai várakozással 1 frt 50 kr, minden következő órára 40 kr, országos vásárkor: menet vagy jövet 1 frt 20 kr, menet és visszajövet 1 órai várakozással 2 frt, minden következő órára 50 kr.

8. Szöllős-kertekbe: Menet vagy jövet bármelyik szöllőskertbe 1 frt, menet és visszajövet 1 órai várakozással 1 frt 50 kr, — minden következő órára 40 kr.

9. Lóversenytérhez: Oda és vissza várakozással (fél nap) 5 frt.

10. Külső baromvásárba: Oda és vissza 1 órai várakozással 3 frt 50 kr, minden következő órára 50 kr.

☞ A csere-kaszálókba, tanyákra és vidékekre való szállitás előleges alku szerint történik.

Az ide vonatkozó panaszok, a kapitányi hivatalnál jelentendők be.

Bécsi tőzsde, mart. 22. Cs. arany 5.85. ezüst 121.20

Felelős szerk. s kiadótulajd. **Oláh Károly.**

H I R D E T É S E K.

Árverési hirdetmény.

Debreczen város törvényszékének telekkönyvi tanácsa részéről közhirré tétetik, miszerint Tornai Ferencz és neje Bauer Annától 3000 afrt s járulékai erejéig lefoglalt és 27,464 afrtra becsült, jelenleg kávéház, vendéglő és bolthelyiségül szolgáló piaczutczai **1898.** sz. **ház**, 9 hold és 600 □ öl külső **földével**, néhai Auer Audrásné mint felperes, Czapó Lajos engedményesének hagyatéki tömege részére f. évi **május 10**-ik, szükség esetére **junius 10**-ik napján d. u **3** órakor a városházánál, a telekhivatal helyiségében birói árverésen el fog adatni.

Az árverelők által leteendő bánatpénz 2000 afrt.

A vételár 3 részletben, a lettéstől 2—6 és 12 hó alatt lefizetendő.

A többi feltételek a telekhivatalnál alulirt végrehajtónál megtekinthetők.

Kelt Debreczenben, a városi törvényszék telekkönyvi tanácsának f. évi febr. 25-én tartott üléséből.

Igmándi József, tvki előadó.

126. 1—3

Árverési hirdetmény.

A néhai Trocsányi Károly péterfiautczai **787. sz. a. háza és külső földje,** f. évi **április 9**-én d. u. **3** órakor a hely szinén árverésen el fog adatni. A feltételek alulirtnál addig is megtekinthetők.

Kelt Debreczenben, márcz. 20. 1870.

Balkányi Sz. Lajos, tvki tanácsos.

125. 1—3

Árverési hirdetmény.

A néhai Komádi Sándor péterfiautczai 1134. sz. a. **háza és külső földje,** f. évi **április 6**-án d. u. **3** órakor a hely szinén árverésen el fog adatni. A feltételek alulirottnál addig is megtekinthetők.

Kelt Debreczenben, márcz. 20. 1870.

Balkányi Sz. Lajos, tvki tanácsos.

124. 1—3

BELGIUMI

„Parafin-Kenőcs“

(sárga és kék).

Gépolaj (olaszországi faolaj), **kenőolaj** (savanytalan repczeolaj), **moderateur lámpaolaj, petroleum** (amerikai), **ligroin, parafin és stearin-gyertya, kátrány** (veres és fekete, tetőzetek festésére), **szurok, gyanta, kufsteini cement, gyapjumosószer, gáliczkő**

Angol gabnazsákok

és egyéb czikkek **legjobb minőségben és legjutányosabb áron** kaphatók.

SINGER HENRIK

kereskedésében, **Pest,** váczíut 58. sz. a **Balassa**-féle **ház** közelében.

Mindenféle lóhere, takarmány, répa és egyéb vetőmagvakat, kivánatra bizományiképen dijmentesen vásárlok be s legelső kézből, s eredeti számlákkal szolgálok.

Árjegyzékek bérmentesen küldetnek.

Levelezés magyar és német nyelven. 39. 9—12

Ásványvizek

természeti valóságban, u.m. ***budai, czigelkai, csizi, egeri, gleichenbergi, halli, ivándai, karlsbadi, marienbadi, parádi, szeltervíz, polenai, szolyvai, szulinyi,*** — az elő nem soroltak előleges megrendelés utján kaphatók jutányos árban

Geréby és Hannignál. 103. 2—

Debreczen, 1870. Nyomatott a város könyvnyomdájában.